

Açıklamalı Sirküler Rapor 2010/4

Konu:

YILLIK GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİNDE MAHSUP EDİLECEK İNDİRİMLER VE GEÇMİŞ YIL ZARARLARI

Gelir Vergisi Kanunu'nun 83'ncü maddesi uyarınca "hilafına hüküm olmadıkça, gelir vergisi mükellefin veya vergi sorumlusunun beyanı üzerine tarh olunur. Gelir vergisine tabi bulunan ve Kanunun 2'nci maddesinde sayılan kazanç ve iratların vergilendirilmesinde temel prensip, mükellefin veya vergi sorumlusunun beyan edecekleri gelir üzerinden verginin tarh olunmasıdır. Bilindiği gibi burada "mükellef" kavramı kendisine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel kişi olarak tanımlanmaktadır. "Vergi sorumlusu" ise verginin ödenmesi bakımından alacaklı vergi dairesine karşı muhatap olan kişi olarak tanımlanmaktadır.

Yıllık beyannamelerin doldurulması sırasında mükelleflere çeşitli indirimlerden yararlanma hakkı tanınmıştır. Vergi kanunlarını yakından takip etmeyen mükellefler yıl içinde yapmış olduğu birçok harcamanın yıllık beyannameden indirilebileceğini bilmemektedir. Bu nedenle yapmış olduğumuz çalışmamızda 2009 yılında elde edilen gelirlerin gelir vergisi beyannamesi ile beyanı sırasında mükelleflere indirim hakkı tanınmış durumları ve harcamaları hatırlatmak istedik.

1) KİMLER YILLIK GELİR VERGİSİ BEYANNAMESİ VERİR?

G.V.K.'nun 1'nci maddesinde gerçek kişilerin gelirlerinin gelir vergisine tabi olduğu belirtilmiş ve vergiye tabi bu gelirler;

- 1-Ticari Kazançlar,
 - 2-Zirai Kazançlar,
 - 3-Ücretler,
 - 4-Serbest Meslek Kazançları,
 - 5-Gayrimenkul Sermaye İratları,
 - 6-Menkul Sermaye İratları
 - 7-Diğer Kazanç ve İratlar,
- olarak 2 'nci maddede sayılmıştır.

Dolayısıyla ilke olarak yukarıda sayılan ve her biri G.V.K.'nun üçüncü kısmında tanımlanarak sınırları çizilen bu gelir unsurlarından bazılarını veya tamamını yıl içinde elde edenler gelir vergisi ödemek zorundadırlar.

2) GELİRLERİN YILLIK BEYANNAME İLE BEYANI:

Yıllık beyanname, muhtelif kaynaklardan bir takvim yılı içinde elde edilen kazanç ve iratların bir araya getirilip toplanmasına ve bu suretle hesaplanan gelirin vergi dairesine bildirilmesine mahsustur. (G.V.K. md. 84)

Gelir vergisinde genel ilke, yıllık dönem gelirin toplanarak beyan edilmesidir. Ayrıca G.V.K.' nun 85'nci maddesi uyarınca mükellefler çeşitli kaynaklardan elde ettikleri vergiye tabi kazanç ve iratlarını yıllık beyannameyle birleştirmek durumundadırlar.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 85 ve 86'ncı maddelerinde ise hangi gelir unsurlarının verilecek yıllık gelir vergisi beyannamesine dahil edilmesinin zorunlu olduğu, hangi gelir unsurları için beyanname verilmeyeceği ve verilecek beyannameye dahil edilmeyeceği açıkça hüküm altına alınmıştır.

A - YILLIK BEYANNAME İLE BEYANI ZORUNLU OLAN GELİRLER (G.V.K. MADDE 85)

Aşağıda sayılan mükellefler, faaliyetlerinden kazanç elde etsin ya da etmesin yıllık beyanname vermek zorundadırlar.

- Ticari kazançları basit usulde vergilendirilenler
- Ticari kazançları işletme hesabı veya bilanço hesabı esasına göre vergilendirilenler
- Zirai kazançları zirai işletme hesabı veya bilanço esasına göre vergilendirilenler
- Serbest meslek kazancı elde edenler,
- Kolektif şirket ve komandit şirketin komandite ortakları
- İstisna haddini aşan ve/veya tevkif suretiyle vergilendirilmemiş kazançlar
- Yabancı memleketlerde elde edilen kazanç ve iratlar

Yukarıda sayılanlar, faaliyetten kazanç elde edilsin edilmesin yıllık beyanname vermek zorundadırlar. (Zirai faaliyetin her zaman yıllık beyanname kapsamına alınması söz konusu değildir. İşletme büyüklüğü ölçüleri aşıldığında, zirai faaliyet nedeniyle zirai işletme defteri tutulması zorunlu olacak ve zirai işletme defteri tutan da yıllık beyanname kapsamına alınacaktır.) Bu kişiler faaliyetin terk edildiğini, artık faaliyette bulunmadığını vergi dairesine yazıyla bildirmezlerse, yıllık beyanname vereceklerdir.

B -YILLIK BEYANNAME İLE BEYANI ZORUNLU OLMAYAN GELİRLER (G.V.K. MADDE 86)

Mükellefler tarafından yıllık beyanname verilmeyecek haller G.V.K.'nun 86'ncı maddesinde hüküm altına alınmıştır.Buna göre maddede sayılan kazanç ve iratlar için hiçbir şekilde beyanname verilmeyecek ,ticari,zirai ve mesleki kazançlar nedeniyle verilmesi gereken yıllık beyannameye bu kazanç ve iratlar dahil edilmeyecektir.

1) Tam mükellefiyette;

a) -Gerçek usulde vergilendirilmeyen zirai kazançlar,

-GVK Md. 75 / 15'te yazılı menkul sermaye iratları (Tüzel Kişiliği Haiz Emekli Sandıkları, Yardım Sandıkları ile Emeklilik ve Sigorta Şirketlerince Yapılan Ödemeler)

-Kazanç ve iratların istisna hadleri içinde kalan kısmı,

- b) Tek işverenden alınmış ve tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretler (birden fazla işverenden ücret almakla beraber, birden sonraki işverenden aldıkları ücretlerinin toplamı, 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmayan mükelleflerin, tamamı tevkif suretiyle vergilendirilmiş ücretleri dahil),
- c) Vergiye tâbi gelir toplamının [(a) ve (b) bentlerinde belirtilenler hariç] 103 üncü maddede yazılı tarifenin ikinci gelir diliminde yer alan tutarı aşmaması koşuluyla (2009 yılı için 22.000TL), Türkiye'de tevkifata tâbi tutulmuş olan; birden fazla işverenden elde edilen ücretler, menkul sermaye iratları ve gayrimenkul sermaye iratları,
- d) Bir takvim yılı içinde elde edilen ve toplamı 2009 yılı için 1.070 TL'yi aşmayan, tevkifata ve istisna uygulamasına konu olmayan menkul ve gayrimenkul sermaye iratları.

2)Dar mükellefiyette,

Tamamı Türkiye'de tevkif suretiyle vergilendirilmiş olan;

- Ücretler
- Serbest meslek kazançları
- Menkul sermaye iratları
- Gayrimenkul sermaye iratları
- Diğer kazanç ve iratlar

C - YILLIK BEYANNAMEDE ZARAR MAHSUBU

1- Geçmiş Yıl Zararları (G.V.K. Madde 88)

Gelirin yıllık beyannameye toplanmasında ve beyanı sırasında gelir kaynaklarının bir kısmında meydana gelen zarar, diğer kaynaklardan elde edilen kazanç ve iratlardan mahsup edilebilir. Bu mahsup sonucunda kapatılmayan zarar kısmı, izleyen yılların gelirinden indirilir. Ancak zarar mahsubunda arka arkaya beş yıl sonucunda mahsup edilemeyen zarar bakiyesi sonraki yıllara devredilemez.

Zarar mahsubunda dikkat edilmesi gereken konu, daha sonraki yıllarda elde edilen gelirlerden en önceki dönemin zararının mahsup edilmesi gerekliliğidir. Aynı zamanda gelirin olduğu yıllarda mahsup yapılmadığı takdirde en eski yıl zararından başlanarak zarar mahsup hakkı kaybolacaktır.

2-Kazanç ve İratlardan Mahsup Edilemeyecek Zararlar

G.V.K.'nun 88'nci maddesinde gelirin toplanmasında gelir kaynaklarının bir kısmında hasıl olan zararların diğer kaynakların kazanç ve iratlarına diğer kazanç ve iratlardan mahsup edilemeyecek zararlar da belirtilmiştir.

Buna göre;

- Gayrimenkul ve menkul sermaye iratlarında, gider fazlalığından doğanlar hariç, sermayede meydana gelen azalmalar zarar olarak kabul edilmez.
- G.V.K. 88/1 maddesinin parantez içi hükmü gereğince G.V.K. 80'nci maddede yazılı diğer kazanç ve iratlardan doğan zararların da mahsubu yapılamaz. Ancak bu zarar anılan maddede yer alan aynı nevi muameleden doğan karlara mahsup edilebilecektir.

3-Yurt Dışı Zararların İndirimi

G.V.K.'nun 88/3'ncü maddesi uyarınca tam mükellef gerçek kişilerin yurt dışı faaliyetlerinin zararlarla sonuçlanması halinde, bu zararların aşağıda belirtilen şartların varlığı halinde Türkiye'de beyan edilecek olan kazanç ve iratlardan indirilmesi mümkündür.

- Yurt dışı zararların tevsiki (mükelleflerin faaliyette buldukları ülkenin vergi kanunlarına göre beyan ettikleri vergi matrahlarını (zarar dahil), her yıl o ülke mevzuatına göre denetim yetkisini haiz kuruluşlara incelettirip rapora bağlatmaları ve bu raporun aslı ile birlikte tercüme edilmiş bir örneğini Türkiye'deki ilgili vergi dairesine vermeleri şarttır. Ayrıca, söz konusu denetim kuruluşlarınca hazırlanan rapor ekinde yer alacak vergi beyanları ile bilanço ve gelir tablosunun, yabancı ülkedeki yetkili makamlara onaylatılması zorunludur.)
- Her yıl için denetim yaptırma zorunluluğu (Mükelleflerin yurt dışı zararlarını mahsup edebilmeleri için maddede belirtilen esaslara göre hazırlanmış son beş yıla ilişkin raporlarını ilgili vergi dairesine ibraz etmiş olmaları gerekmektedir.)
- Yurt dışında zarar mahsubu (Türkiye'de mahsup edilecek zararın ilgili ülkede de mahsup edilmesi halinde Türkiye'deki beyannameye dahil edilecek yurt dışı kazanç, mahsuptan önceki tutar olacaktır.)
- Gelir vergisinden istisna edilen kazançlarla ilgili yurt dışı zararlar (bu tür zararlar yurt içindeki kazanç ve iratlardan mahsup edilemez.)

D – MAHSUP EDİLECEK İNDİRİMLER

G.V.K.'nun 89'uncu maddesi, beyanname üzerinde gelirden yapılacak indirimleri belirlemiş bulunmaktadır. Buna göre Gelir Vergisi'ne tabi gelir unsurlarının beyannameye toplanmasından sonra Kanun maddesinde yer alan indirimlerin yapılması söz konusu olabilmektedir.

1) Sigorta Primi ve Bireysel Emeklilik Katkı Payı (G.V.K. madde 88/1)

Gelir vergisi matrahının tespitinde, gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilecek sigorta primleri mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, sakatlık, kaza, hastalık, analık, doğum, tahsil gibi şahıs sigortalarının primleri ile yukarıda sayılan kişilere ait bireysel emeklilik katkı paylarıdır.

Bu nevi sigorta primlerinin beyan edilen gelirden indirilebilmesi için;

- Ödenen primin, mükellefin şahsına, eşine ve küçük çocuklarına ait hayat, ölüm, sakatlık, kaza, hastalık, analık, doğum, tahsil sigortası primlerinden olması gerekmektedir.
- İndirilebilecek şahıs sigorta primlerinin toplamı asgari ücretin yıllık tutarını ve beyan edilen gelirin % 5'ini (bireysel emeklilik sisteminde % 10) aşamayacaktır.
- Asgari ücretin yıllık tutarını aşmama şartı her bir kişi için ayrı ayrı değil toplam olarak dikkate alınacaktır.
- Sigorta priminin indirilmesinde her iki şart birden aranacaktır.

- Sözleşmenin Türkiye’de kurulu ve merkezi Türkiye’de bulunan bir sigorta şirketi nezdinde akdedilmiş olması gerekmektedir.
- Primin, gelirin elde edildiği döneme ilişkin olması ve bu dönem sonuna kadar ödenmiş bulunması gerekmektedir.
- İndirimin doğru yapılabilmesi için yapılan ödemelerin belgelendirilmesi gerekmektedir.
- Eş ve çocukların beyan etmeleri gereken ayrı gelirlerinin bulunması halinde şahıs sigorta primlerini ve bireysel emeklilik katkı paylarını kendi beyanlarında indirim konusu yapacaklardır.
- Ayrıca şahıs sigortalarında eş ve küçük çocuklar adına yapılan prim ödemelerinin indirim konusu yapılması mümkünken, bireysel emeklilik açısından küçük çocukların sisteme katılmaları mümkün olmadığından, bu bağlamda küçük çocuklar için prim ödemesi de yapılamayacaktır.
- Yıllık bazda yapılacak indirimde sadece gelirin ilgili olduğu yıla ilişkin prim tutarı indirim konusu yapılacaktır.
- İlgili olduğu dönemde indirilemeyen prim ve katkı paylarının daha sonraki yıllarda indirim konusu yapılması mümkün değildir.
- Bireysel emeklilik uygulamasında, sözleşmede ilgili dönemde ödenmesi öngörülenin üzerinde katkı payı ödenmesi ve bu ödemenin ileriki dönemler için ödenmesi gereken katkı payı olarak kabul edilmesi halinde ödenen katkı payı ilgili olduğu dönemde indirim konusu yapılabilecektir.

2)Bağ-Kur Primleri

Bağ-Kur giriş keseneği ve sigorta primleri, G.V.K. 89/1’nci maddesine paralel olarak, gelirin elde edildiği yılda ödenmiş olduğunun tevsik edilmesi kaydıyla mükellefler tarafından verilecek yıllık gelir vergisi matrahından indirilecektir.

3)Sağlık ve Eğitim Harcamaları

Mükelleflerin kendilerine, eş ve çocuklarına ilişkin olarak yaptıkları sağlık ve eğitim giderleri,

- Yapılan harcamanın Türkiye’de yapılmış olması,
- Yapılan harcamanın gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinden alınan belgelerle tevsik edilmesi,
- Yapılan harcama toplamının beyan edilen gelirin %10’unu aşmaması halinde gelir vergisi beyannamesinde bildirilecek gelirlerden indirilebilecektir.

4)Bağış ve Yardımlar

Bağış ve yardımın, beyan edilen gelirden indirim konusu yapılabilmesi için aşağıda sıralanan şartların **hepsinin bir arada** gerçekleşmesi gerekmektedir.

- Bağış ve yardım, genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler, köyler ile kamu yararına çalışan dernekler ve Bakanlar Kurulu'nca vergi muafiyeti tanınan vakıflara yapılmalıdır.
- Bağış ve yardım makbuz karşılığında yapılmış olmalıdır.
- Bir takvim yılı içinde yapılan bağış ve yardımların toplamı o yıla ait beyan edilecek gelirin % 5'i ile sınırlıdır. Söz konusu oran kalkınmada öncelikli yörelerde % 10'dur.
- Herhangi bir nedenle indirim konusu yapılamayan bağış ve yardımlar bir sonraki yıla aktarılamaz ve o yılın gelirlerinden indirim konusu yapılamaz.
- Bağış ve yardımın aynı olarak yapılması halinde söz konusu mal veya hakkın varsa mukayyet değeri dikkate alınır.

5) Okul, Sağlık Tesisi Ve Diğer Sosyal Tesislerle İlgili Bağış, Yardım Ve Harcamalarla Bu Kuruluşlara Yapılan Bağışların İndirimi :

Okul, sağlık tesisi ve 100 yatak (kalkınmada öncelikli yörelerde 50 yatak) kapasitesinden az olmamak üzere öğrenci yurdu ile çocuk yuvası, yetiştirme yurdu, huzurevi, bakım ve rehabilitasyon merkezi inşası dolayısıyla yapılan harcamalar ve bu tesislerin inşası için bu kuruluşlara yapılan her türlü bağış ve yardımlar ile mevcut tesislerin faaliyetlerine devam edebilmeleri için yapılan her türlü nakdi ve aynı bağışların tamamının vergi matrahından indirilebilmesi için;

- Bağış ve yardımlar, genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler veya köylere yapılmış olmalıdır.
- Bağış ve yardımın bu tesislerin inşası veya mevcut faaliyetlerinin devamı amacıyla yapılması gerekir.
- Nakdi bağışların indirilebilmesi, bağış kabul eden kuruluşlarca verilecek makbuzla veya bu amaçla bankalarda açtırılan hesaplara yatırıldığına ilişkin banka dekontlarıyla belgelendirilmesi şartıyla mümkündür.
- Kamu kurum ve kuruluşları ile imzalanan protokol gereğince kamu arazisi üzerine okul yaptırılması halinde, söz konusu okul inşasına ilişkin olarak yapılan harcamalar, harcamanın yapıldığı yıla ilişkin kazancın tespitinde indirim konusu yapılabilecektir.

6) Kültür Ve Turizm Amaçlı Bağış Ve Yardımlar

Genel ve özel bütçeli kamu idareleri, il özel idareleri, belediyeler ve köyler, Bakanlar Kurulunca vergi muafiyeti tanınan vakıflar ve kamu yararına çalışan dernekler ile bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetinde bulunan kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan veya Kültür ve Turizm Bakanlığınca desteklenen ya da desteklenmesi uygun görülen;

- 1) Kültür ve sanat faaliyetlerine ilişkin ticari olmayan ulusal veya uluslararası organizasyonların gerçekleştirilmesine,
- 2) Ülkemizin uygarlık birikiminin kültürü, sanatı, tarihi, edebiyatı, mimarisi ve somut olmayan kültürel mirası ile ilgili veya ülke tanıtımına yönelik kitap, katalog, broşür, film, kaset, CD ve DVD gibi manyetik, elektronik ve bilişim teknolojisi yoluyla üretilenler de dahil olmak üzere görsel, işitsel veya basılı materyallerin hazırlanması, bunlarla ilgili derleme ve araştırmaların yayınlanması, yurt içinde ve yurt dışında dağıtımı ve tanıtımının sağlanmasına,

- 3) Yazma ve nadir eserlerin korunması ve elektronik ortama aktarılması ile bu eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılmasına,
- 4) 21/7/1983 tarihli ve 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınmaz kültür varlıklarının bakımı, onarımı, yaşatılması, rölöve, restorasyon, restitüsyon projeleri yapılması ve nakil işlerine,
- 5) Kurtarma kazıları, bilimsel kazı çalışmaları ve yüzey araştırmalarına,
- 6) Yurt dışındaki taşınmaz Türk kültür varlıklarının yerinde korunması veya ülkemize ait kültür varlıklarının Türkiye'ye getirilmesi çalışmalarına,
- 7) Kültür envanterinin oluşturulması çalışmalarına,
- 8) Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu kapsamındaki taşınır kültür varlıkları ile güzel sanatlar, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki ürün ve eserlerin Kültür ve Turizm Bakanlığı koleksiyonuna kazandırılması ve güvenliklerinin sağlanmasına,
- 9) Somut olmayan kültürel miras, güzel sanatlar, sinema, çağdaş ve geleneksel el sanatları alanlarındaki üretim ve faaliyetler ile bu alanlarda araştırma, eğitim veya uygulama merkezleri, atölye, stüdyo ve film platosu kurulması, bakım ve onarımı, her türlü araç ve teçhizatının tedariki ile film yapımına,
- 10) Kütüphane, müze, sanat galerisi ve kültür merkezi ile sinema, tiyatro, opera, bale ve konser gibi kültür ve sanat faaliyetlerinin sergilendiği tesislerin yapımı, onarımı veya modernizasyon çalışmalarına ilişkin harcamalar ile makbuz karşılığı yapılan bağış ve yardımların %100'ü kurumlar vergisi matrahının tespitinde indirilebilecektir.

Bu çerçevede yapılacak bağış ve yardımlar için bağış yapılan projenin Kültür Bakanlığı tarafından desteklendiği veya desteklenmesinin uygun görüldüğüne ilişkin ilgili Bakanlığın yazısının kurumlar vergisi beyannamesi ekinde bağlı bulunulan vergi dairelerine verilmesi gerekmektedir.

7)Gıda Bankacılığı Faaliyetinde Bulunan Dernek ve Vakıflara Yapılan bağış ve Yardımlar

Fakirlere yardım amacıyla gıda bankacılığı faaliyetinde bulunan dernek ve vakıflara bağışlanan **temizlik, giyecek ve yakacak** maddelerinin maliyet bedellerinin tamamı, yıllık gelir vergisi beyannamesi ile bildirilen gelirlere indirilebilir.

8)Sponsorluk Harcamaları

Yapılan sponsorluk harcamalarının belirli şartlar dahilinde amatör spor dalları için tamamı, profesyonel spor dalları için % 50'si gelir vergisi beyannamesinde indirim konusu yapılabilecektir.

9)Araştırma ve Geliştirme Harcamaları

Mükellefler, işletmeleri bünyelerinde gerçekleştirdikleri münhasıran yeni teknoloji ve bilgi arayışına yönelik araştırma ve geliştirme harcamaları tutarının % 100'ü oranında hesaplanacak "Ar-Ge İndirimi"ni gelir vergisi beyannamesinde indirim konusu yapabilirler.

10)Basit Usulde Vergilendirilen Mükellefler ile Serbest Meslek Erbabında Sakatlık İndirimi

- Serbest meslek faaliyetinde bulunan özürllüer
- Basit usulde vergilendirilen özürllüer
- Bakmakla yükümlü bulunduđu özürllü kişi buluna serbest meslek erbabı
- Bakmakla yükümlü olduğu özürllü kişi bulunan hizmet erbabı

Beyan edecekleri serbest meslek kazancı veya ticari kazançları veyahut ücret gelirinden ayrıca sakatlık indiriminin yıllık tutarını da düşebileceklerdir. İndirim konusu yapılacak tutar, beyan edilene kazançla sınırlı olup sonraki yıllara devredilemez.

**DENGE DENETİM YEMİNLİ
MALİ MÜŞAVİRLİK A.Ş.**